

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ –Εισαγωγή

Κείμενα Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου (ΟΕΔΒ), σ. 169-188,
Πλάτωνος *Πρωταγόρας* (ΥΑΠ), σ. 11-25)

Σοφιστική:

ΚΑΕΛ: σ. 177-178

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 11

Πρόκειται για πνευματικό κίνημα που αναπτύχθηκε στην πεντηκονταετία ανάμεσα στους Περσικούς Πολέμους και στον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Αποτέλεσε πραγματική επανάσταση, καθώς μετέφερε το αντικείμενο της φιλοσοφίας από τη φύση στον άνθρωπο, θέτοντάς τον ως μέτρο όλων των πραγμάτων παράλληλα, αντιπαρέβαλε το νόμο προς τη φύση και αμφισβήτησε τις παραδοσιακές δομές και αξίες. Λόγω των ομοιοτήτων που παρουσιάζει η σοφιστική με το κίνημα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού ονομάστηκε από τους σύγχρονους μελετητές Ελληνικός Διαφωτισμός.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της σοφιστικής:

ΚΑΕΛ: σ. 179-182

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 11-12

Αντικείμενο της έρευνας των σοφιστών γίνεται ο άνθρωπος και τα δημιουργήματά του (κοινωνική και πολιτική οργάνωση, γλώσσα, θρησκεία, ήθη). Εξετάζεται αν όλα τα ανθρώπινα δημιουργήματα βρίσκονται σε συμφωνία με τη φύση (**φύσει**) ή είναι αποτέλεσμα συμβάσεων/ συμφωνιών (**νόμο**) και συνεπώς επιδέχονται βελτίωση και διαφοροποίηση. Τους ενδιαφέρει για παράδειγμα να διαπιστώσουν αν οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και δούλοι ή αν αυτό είναι αποτέλεσμα κοινωνικών συμβάσεων.

Αντιμετωπίζουν τα προβλήματα με νέα μέθοδο που βασίζεται στην εμπειρική παρατήρηση. Δεν αποδέχονται θέσεις που δε βασίζονται σε εμπειρικές διαπιστώσεις. Γνωρίζοντας την ανεπάρκεια των αισθήσεων, αναπτύσσουν μεθόδους κριτικής, για να περιορίσουν ενδεχόμενα σφάλματα. Άρα, χρησιμοποιούν ως κύριες μεθόδους διδασκαλίας:

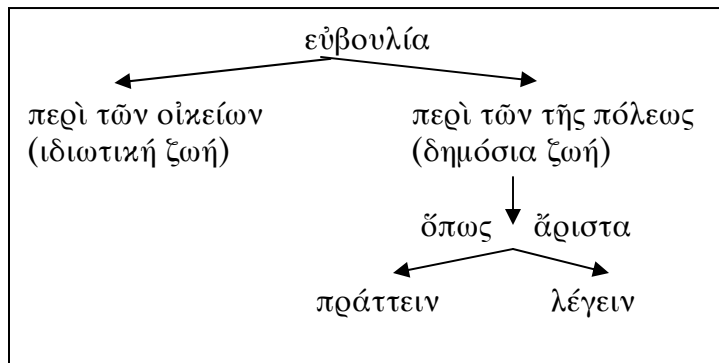
- το **μύθο** (κεφ. ΙΑ΄-ΙΒ΄)
- το **λόγο**, τη θεωρητική πραγματεία (κεφ. ΙΓ΄-ΙΣΤ΄).

Τα πιο πάνω στοιχεία οδηγούν τους σοφιστές σε μια **τολμηρή κριτική και αμφισβήτηση θεσμών και αξιών**, (αμφισβητήθηκε για παράδειγμα η ύπαρξη θεών, ο ρόλος της θρησκείας) με αποτέλεσμα να θεωρηθούν από αρκετούς υπεύθυνοι για τα φαινόμενα παρακμής που εκδηλώθηκαν την εποχή αυτή.

Για τους σοφιστές **δεν υπάρχει αντικειμενική, απόλυτη αλήθεια αλλά μόνο σχετική**¹. Ο ίδιος άλλωστε ο Πρωταγόρας δήλωνε πως «πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος».

¹ Εξετάστε για παράδειγμα πώς αντιμετωπίζεται το θέμα της γυναικείας συζυγικής απιστίας στις δυτικές χώρες και πώς στις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Οι σοφιστές **επαγγέλλονται** (προαναγγέλλουν, υπόσχονται τι θα διδάξουν). Προσφέρουν με αμοιβή τις υπηρεσίες τους στους φιλοπρόοδους και διψασμένους για γνώση νέους της Αθήνας (κεφ. Β'-Ζ'). Ο στόχος τους δεν είναι η δημιουργία νέων σοφιστών αλλά η παροχή των γνώσεων εκείνων που θα τους ήταν απαραίτητες για επιτυχία στον κοινωνικό στίβο. Βασικό στοιχείο για την πορεία αυτή, θα ήταν η δυνατότητά τους να αναπτύσσουν δημόσια το λόγο και τον αντίλογο, να κρίνουν και να καταλήγουν γρήγορα σε αποφάσεις, δηλ. η **εμβουλία** (κεφ. Θ'). Η ρητορική θα διαδραματίζει το σπουδαιότερο ρόλο στα μαθήματα που θα προσφέρουν οι σοφιστές (κεφ. Δ').

Σημαντικότεροι σοφιστές

ΚΑΕΛ: σ. 178

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 12-18

Ο Γοργίας από τους Λεοντίους (τέχνη της ρητορικής).

Ο Πρωταγόρας από τα Άβδηρα (ρητορική, πολιτική οργάνωση).

Ο Ιππίας από την Ήλιδα (γεωμετρία, αστρονομία, μουσική).

Ο Πρόδικος από την Κέα (κυρίως με θέματα γλωσσολογίας).

Βασικά σημεία της φιλοσοφικής σκέψης του

Πρωταγόρα

ΚΑΕΛ: σ. 182-183

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 12-15

- **Πίστευε στην εξελιξιμότητα του ανθρώπου και του ανθρώπινου πολιτισμού** και πως ο άνθρωπος οδηγείται σταδιακά σε τελειότερες μορφές βίου. Αντιμετώπιζε συνεπώς με αισιοδοξία τον άνθρωπο (αισιόδοξος ανθρωπισμός του Πρωταγόρα) και το ρόλο του στη γη (κεφ. Θ', ΙΑ'-ΙΒ')
- **Ήταν αγνωστικιστής:** ως προς την ύπαρξη των θεών δήλωνε **άγνοια και αμφισβητούσε την ύπαρξή τους** («περὶ δὲ θεῶν οὔτε εἰ εἰσὶν οὔθ' ὅποιοί τινές εἰσι δύναμαι λέγειν· πολλὰ γὰρ ἔστι τὰ κωλύοντά με»).
- **πρέσβευε το λεγόμενο κοινωνιολογικό σχετικισμό:** οι ανθρώπινες αξίες είναι σχετικές και αλλάζουν ανάλογα με την κοινωνία και την ιστορική περίοδο (κεφ. ΙΣΤ')
- Πίστευε ότι η **μάθηση, η άσκηση και η προσπάθεια** παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ανθρώπινης προσωπικότητας (κεφ. ΙΓ'-ΙΣΤ')
- **Ήταν πραγματιστής,** μελετητής της πραγματικότητας στη δια-

μόρφωση της οποίας καθοριστικό ρόλο παίζει ο άνθρωπος (κεφ. Θ'). Στηρίζει τις θέσεις του με παραδείγματα από την ιστορική και άλλη πραγματικότητα (εμπειρία-αισθήσεις).

- Πίστευε στον ωφελμιστικό χαρακτήρα της αρετής (κεφ. ΙΔ').

Ιστορικός και δραματικός χρόνος στον «Πρωταγόρα»

ΚΑΕΛ: σ. 183-184

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 21

Ιστορικός χρόνος: γράφτηκε στην περίοδο 399-390 π.Χ. και πιθανότατα γύρω στο 393-392 π.Χ. Θεωρείται από τους τελευταίους «σωκρατικούς» διαλόγους του Πλάτωνα.

Δραματικός χρόνος: λίγο πριν την έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου (433-432 π.Χ.) καθώς τα παιδιά του Περικλή και ο ίδιος ο Περικλής ζουν (κεφ. Ζ'), ενώ δε γίνεται κανένας υπαινιγμός για την έκρηξη του πολέμου· ακόμη μια συνάντηση των τριών σοφιστών στο σπίτι του Καλλία ταιριάζει να έγινε λίγο πριν από τον πόλεμο.

Ο Πρωταγόρας ως αφηγημένος (έμμεσος) διάλογος και τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η συγκεκριμένη μορφή διαλόγου

ΚΑΕΛ: σ. 183

Πρωτ. (ΥΑΠ): -

Ο Πρωταγόρας είναι **αφηγημένος** (έμμεσος) διάλογος: Ο Σωκράτης αφηγείται στον εταίρο (κάποιο φίλο του) τη συνάντηση και τη συζήτηση που είχε με το σοφιστή Πρωταγόρα. Ο Πλάτωνας επέλεξε τη συγκεκριμένη μορφή γιατί:

- του επέτρεπε να χρησιμοποιήσει και τις τρεις μορφές λογοτεχνικής έκφρασης: την καθαρή περιγραφή, τον πλάγιο διάλογο και τον ευθύ, δραματοποιημένο διάλογο.
- του έδινε τη δυνατότητα να κάνει παρατηρήσεις, να σχολιάσει τις αντιδράσεις των προσώπων, να διατυπώσει την προσωπική του γνώμη.

Λογοτεχνικές αρετές που παρουσιάζει ο Πλάτωνας στον Πρωταγόρα

ΚΑΕΛ: σ. 184

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 12-15

- δραματικότητα στη σύνθεση
- ζωηρός ρεαλισμός
- ανάγλυφη χαρακτηρισμογραφία
- σαφείς και ζωντανές εικόνες

Θέμα του διαλόγου Πρωταγόρας

ΚΑΕΛ: σ. 184

Πρωτ. (ΥΑΠ): σ. 21-22

Το αν είναι διδακτική ή όχι η αρετή. Σωκράτης και Πρωταγόρας διαφωνούν και ο πρώτος υποστηρίζει προσποιούμενος πως η αρετή δε διδάσκεται, ενώ ο δεύτερος πως είναι διδακτική (κεφ. Ι). Στο τέλος του διαλόγου παρατηρούμε αντιστροφή των θέσεων, πράγμα αρκετά υποτιμητικό για τον πιο ώριμο και διάσημο Πρωταγόρα.

Ουσιαστικά ο Σωκράτης πιστεύει στο διδακτό της αρετής, δεν πιστεύει όμως πως μπορεί να διδαχτεί έτσι όπως την αντιλαμβάνονται και τη διδάσκουν οι σοφιστές .

Βασικές μέθοδοι και αρχές της σωκρατικής διδασκαλίας

ΚΑΕΛ: σ. 175-177

Πρωτ. (ΥΑΠ): -

- **Η διαλεκτική μέθοδος:** η σωκρατική διαλεκτική ξεκινά από την απορία. Η απορία οδηγεί στη διατύπωση της ερώτησης και η απάντηση που θα ακολουθήσει θα οδηγήσει είτε στην παραδοχή είτε στην αντίρρηση είτε στην ανάγκη για συμπληρωματικές εξηγήσεις. Η διαλεκτική είναι η μέθοδος για την προσέγγιση της αλήθειας και για ορισμό των εννοιών (κεφ. Γ'-Ε').

- Η **σωκρατική ειρωνεία** που συνήθως παίρνει τη μορφή της προσποιητής άγνοιας (κεφ. Δ').
- Η **μαιευτική μέθοδος**: ο Σωκράτης δεν προσφέρει έτοιμες γνώσεις, αλλά οδηγεί με τις κατάλληλες ερωτήσεις το συνομιλητή του σε γνώσεις που είχε ήδη μέσα του (κεφ. Γ'-Δ').
- Πίστευε πως **υπάρχουν σταθερές και αναλλοίωτες αρχές**, στη γνώση των οποίων μπορεί να φτάσει κανείς χρησιμοποιώντας τη **λογική** του. Χρησιμοποιώντας μάλιστα την επαγωγική μέθοδο προσπάθησε να ορίσει τις έννοιες αυτές.
- Η πίστη του Σωκράτη ότι **οὐδείς ἐκὼν κακός**: κανένας δεν είναι κακός με τη θέλησή του αλλά από άγνοια της αρετής, της γνώσης δηλαδή των αιώνιων και αμετάβλητων αρχών που διέπουν τον κόσμο. Η αρετή συνδέεται με τη γνώση και, εφόσον είναι γνώση, είναι διδακτή.
- **Ο άνθρωπος πρέπει να γνωρίσει τον εαυτό του (γνῶθι σαυτόν)**: συνήθως οι άνθρωποι νομίζουν πως γνωρίζουν κάτι, ενώ στην ουσία το αγνοούν. Κατά το Σωκράτη τέτοιοι άνθρωποι δε γνωρίζουν τον ίδιο τους τον εαυτό, μπορούν όμως με την κατάλληλη καθοδήγηση να φτάσουν στην αυτογνωσία (κεφ.Δ').

Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία

Φιλοσοφία: Η ετυμολογία της λέξης είναι από το ρήμα **φιλῶ** που σημαίνει *αγαπώ* και το ουσιαστικό **σοφία**. Φιλοσοφία, επομένως, είναι η *αγάπη* για τη σοφία. Έπειτα ο όρος **φιλοσοφία** σημαίνει την ενασχόληση με τα σπουδαία ζητήματα του κόσμου και της ζωής.

Δύο είναι οι κύριες σημασίες του όρου **φιλοσοφία**:

- α) η θεωρητική γνώση
- β) η άσκηση της αρετής

Διαφορές της φιλοσοφίας από την επιστήμη

Φιλοσοφία	Επιστήμη
<p>α) Απλώνει την έρευνά της σε γενικότερα προβλήματα που απασχολούν τον άνθρωπο (π.χ. ερευνά το πρόβλημα της ύπαρξης του θεού, της δημιουργίας του κόσμου).</p> <p>β) Δεν έχει όρια και περιορισμού στην έρευνά της. Γι' αυτό τείνει στο άπειρο.</p>	<p>α) Ασχολείται με έρευνα ενός συγκεκριμένου αντικειμένου (π.χ. η φυσική εξετάζει μόνο τα φυσικά φαινόμενα).</p> <p>β) Ξεκινά από ορισμένες αρχές, που δεν τις συζητά ή καταλήγει σε όρια που δεν μπορεί να ξεπεράσει.</p>

Βασικές αρχές και στόχοι της σωκρατικής διδασκαλίας

Με το Σωκράτη και με τη σοφιστική κέντρο της φιλοσοφίας καθίσταται ο άνθρωπος. Ο Σωκράτης, γόνος του αρχαίου ελληνικού διαφωτισμού, όπως και οι σοφιστές, επιχειρεί να υπερβεί τον κλονισμό της αρχαϊκής πόλεως και να ορίσει εξ υπαρχής τις κλονισμένες της αξίες. Προβάλλει ως αντίποδας στο σχετικισμό των σοφιστών, τον υποκειμενισμό που φτάνει ως το σκεπτικισμό που μηδενίζει και αμφισβητεί την αλήθεια. Δύο πράγματα θα μπορούσε, σημειώνει ο Αριστοτέλης, να αποδώσει κανείς δικαίως στο Σωκράτη: Τους **ἐπακτικούς λόγους** και **τὸ ὀρίζειν καθόλου**. Παράλληλα, ο Σωκράτης αναδεικνύεται ως ηθικό πρότυπο, διανοίγοντας συγχρόνως την προβληματική για την ηθική φιλοσοφία. (Φιλοσοφία Β' και Γ' Λυκείου, ΥΑΠ, συγγραφή κειμένου Δρ Νίκος Ορφανίδης σ.25)

Τι ζητά η φιλοσοφία του Σωκράτη;

Ο Σωκράτης στρέφει τη φιλοσοφία από τη φύση προς τον άνθρωπο (η φιλοσοφία του δεν είναι κοσμολογική αλλά ανθρωπολογική). Σε τούτο είχαν συμβάλει και οι σοφιστές. Η ερώτηση του Σωκράτη : «τι ἔστιν ἀρετή; (ανδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, οσιότητα) ουσιαστικά σημαίνει: ποιο είναι το νόημα της ζωής. Ο Σωκράτης, θέτοντας την ερώτηση αυτή, ανοίγει μια πάλη με τους σοφιστές. Οι σοφιστές αμφισβητούν όλες τις αξίες της ζωής. Εκείνο που τελικά προπαγανδίζουν, είναι η δύναμη της ρητορικής, με την οποία θα μπορούσε κανείς, πείθοντας τους άλλους, να επιβληθεί και να πάρει την εξουσία-**τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν**. Ο Σωκράτης παλεύει ανοίγοντας διάλογο, να βρει τον αληθινό πυρήνα της αρετής μέσα στον άνθρωπο. Ο διάλογός του δεν είναι μέσο επιβολής ή ανατροπής των λόγων αλλά έλεγχος.

Η σωκρατική μέθοδος

Ο Σωκράτης ερωτά, ζητά μιαν απάντηση και έτσι δημιουργεί με το συζητητή του ένα διάλογο. Η ερώτηση του Σωκράτη απευθύνεται στο νόημα της ζωής ή, όπως το έλεγαν οι αρχαίοι, στο ανθρώπινο αγαθό. Οι σοφιστές βλέπουν ότι υπάρχουν πολλά αγαθά, που ταιριάζουν σε κάθε ζώο και σε κάθε περίπτωση· οι αξίες γι' αυτούς ήταν σχετικές και μεταβλητές. Ο Σωκράτης όμως μέσα από τα πολλά αγαθά, που συνδέονται με τις ανθρώπινες πράξεις και περιστάσεις, ζητά το ένα αγαθό: Αυτό που είναι κοινό σε όλα τα άλλα και για το οποίο επιδιώκουμε όλα τα άλλα. Έτσι, ο Σωκράτης προχωρεί από τα πολλά στο ένα (αυτό που αργότερα ο Πλάτων ονόμασε ιδέα) με τη μέθοδο της *επαγωγής* και ζητά να δώσει έναν ορισμό. Γι' αυτό κι ο Αριστοτέλης γράφει γι' αυτόν, ότι εισήγαγε «*τὸ ὀρίζεσθαι καθόλου καὶ τοὺς ἐπακτικούς λόγους*». Ο Σωκράτης, όμως, ενώ αναζητά έναν ορισμό, ποτέ, τουλάχιστον στους πρώτους Πλατωνικούς διαλόγους, δεν τον φτάνει. Ο ίδιος λέγει ότι δε γνωρίζει και έχει γνώση της άγνοιάς του- *ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα* – και σ' αυτό είναι ανώτερος απ' όσους νομίζουν, ότι γνωρίζουν, ενώ δεν γνωρίζουν τίποτα. Η σωκρατική άγνοια είναι όμως πολλές φορές μια *ειρωνεία*, είναι δηλ. μια προσποιητή και φαινομενική άγνοια, που γίνεται χάριν του ελέγχου. Ο Σωκράτης αναζητώντας βασανίζει τις πλανερές ή αθεμέλιωτες απόψεις των συνομιλητών του, γίνεται ο ελεγκτής τους και γεννά μέσα στην ψυχή την *απορία*. Ο σωκρατικός έλεγχος έχει λοιπόν σαν σύδρομό του την κατάσταση της απορίας. Απορεί όμως εκείνος, που δεν έχει πόρο, δηλ. δεν έχει πέρασμα, δρόμο, για να προχωρήσει. Έτσι, οι συζητητές του αναγκάζονται να ομολογήσουν την άγνοιά τους. Αυτό, όμως, το στάδιο δεν είναι τελειωτικό. Γιατί ο Σωκράτης, ενώ δεν προσφέρει έτοιμη απάντηση, δημιουργεί μέσα στην ψυχή των άλλων τις προϋποθέσεις, για να προχωρήσουν στην αναζήτηση της αλήθειας. Ο ίδιος δε γεννά, αλλά βοηθά τους άλλους να γεννήσουν, να δημιουργήσουν. Αυτή είναι: η *σωκρατική μαιευτική*. Στην ουσία όλοι οι άνθρωποι αποζητούν το αγαθό, δεν το πράττουν όμως, γιατί βρίσκονται σε πλάνη. Γι' αυτό και η πεποίθηση του Σωκράτη είναι ότι κανείς δεν είναι θεληματικά κακός: «*οὐδείς ἐκὼν κακός*». (Φιλοσοφία Β' και Γ' Λυκείου, ΥΑΠ, συγγραφή κειμένου Δρ Κώστας Μιχαηλίδης, σ.27).

Πλάτωνα, Πρωταγόρας

ΣΩΚΡΑΤΗΣ	ΣΟΦΙΣΤΕΣ
Μέθοδος	Μέθοδος
↓ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ↓ Διαλογική διαδικασία (από συμπέρασμα σε συμπέρασμα -- ορισμός) ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΣΥΝΕΡΕΥΝΑ ↓ <ul style="list-style-type: none"> ▪ σωκρατική ειρωνεία (αρνητική μέθοδος) <i>υποτιθέμενη άγνοια</i> ▪ μαιευτική μέθοδος (θετική μέθοδος) <i>ερωταποκρίσεις</i> ↓ ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΑΓΩΓΗ	↓ ΣΥΝΕΧΗΣ ΛΟΓΟΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΔΕΙΞΗ ↓ Αγώνας λόγων ΝΙΚΗΤΕΣ ΚΑΙ ΝΙΚΗΜΕΝΟΙ ↓ <ul style="list-style-type: none"> ▪ συνεχής λόγος (αναλύσεις, μύθοι) ▪ διαλογική συζήτηση ↓ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΝΟΗΣΗ

Στόχος του Σωκράτη	Στόχος των σοφιστών
<p data-bbox="240 415 771 525">Η ανεύρεση της αληθινής γνώσης</p> <p data-bbox="495 583 516 634">↓</p> <p data-bbox="267 688 743 745">Πορεία προς την αρετή</p> <p data-bbox="495 804 516 854">↓</p> <p data-bbox="344 909 667 955">ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ</p> <p data-bbox="495 1014 516 1064">↓</p> <p data-bbox="305 1119 706 1228">ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</p>	<p data-bbox="820 415 1318 577">Η κατάκτηση της ρητορικής τέχνης (πειθούς δημιουργός)</p> <p data-bbox="1058 583 1079 634">↓</p> <p data-bbox="820 688 1323 798">Πορεία προς την πολιτική αρετή</p> <p data-bbox="1058 804 1079 854">↓</p> <p data-bbox="836 909 1307 1008">ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ</p> <p data-bbox="1058 1014 1079 1064">↓</p> <p data-bbox="873 1119 1266 1344">ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΖΩΗ (εμβουλία)</p>

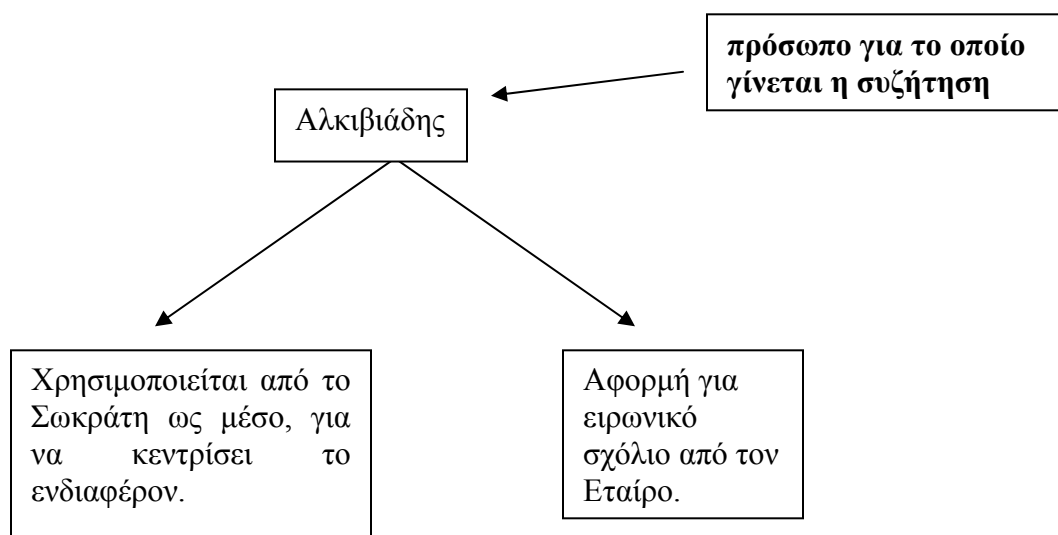
ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

Κεφ. Α΄: Εισαγωγή στην αφήγηση

Τόπος: .....

Χρόνος: .....

Πρόσωπα: .....

Διπλή υπόσταση
ομορφιάς

.....
.....

Αναφορά Σωκράτη στον
Πρωταγόρα

Αντιδράσεις εταίρου

α. ....

β. ....

γ. ....

Αφήγηση διαλόγου

έμμεσος, αφηγημένος διάλογος (δες στην
εισαγωγή σ. 183¹)

¹ Έκδοση ΟΕΔΒ.

κεφ. Β΄: Α΄ σκηνή

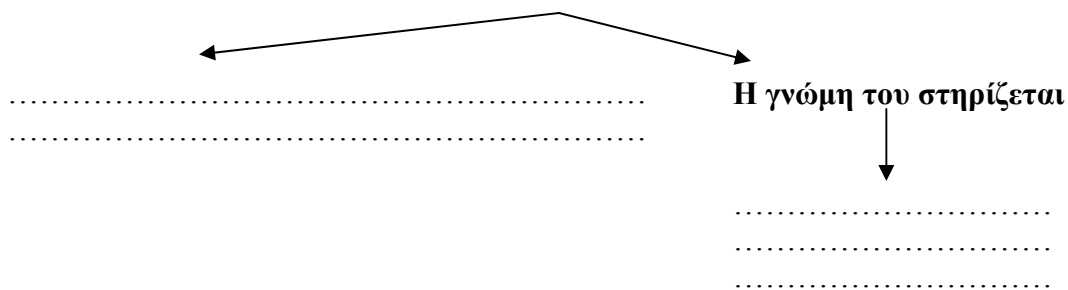
Τόπος: .....

Χρόνος: .....

Πρόσωπα: .....

Στοιχεία που δείχνουν την ορμή και την
ανυπομονησία του Ιπποκράτη.

1. η ώρα άφιξης.
2. ....
3. ....

Ο Ιπποκράτης θεωρεί τον Πρωταγόρα

**Χαρακτηριστικά Πρωταγόρα-
σοφιστών στο κεφ. Β΄**

1. κάτοχοι «σοφίας»
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

**Στα κεφ. Α΄-Β΄ η σπουδαιότητα
της άφιξης ενός σοφιστή στην
Αθήνα φαίνεται από:**

1. ....
2. ....
3. ....

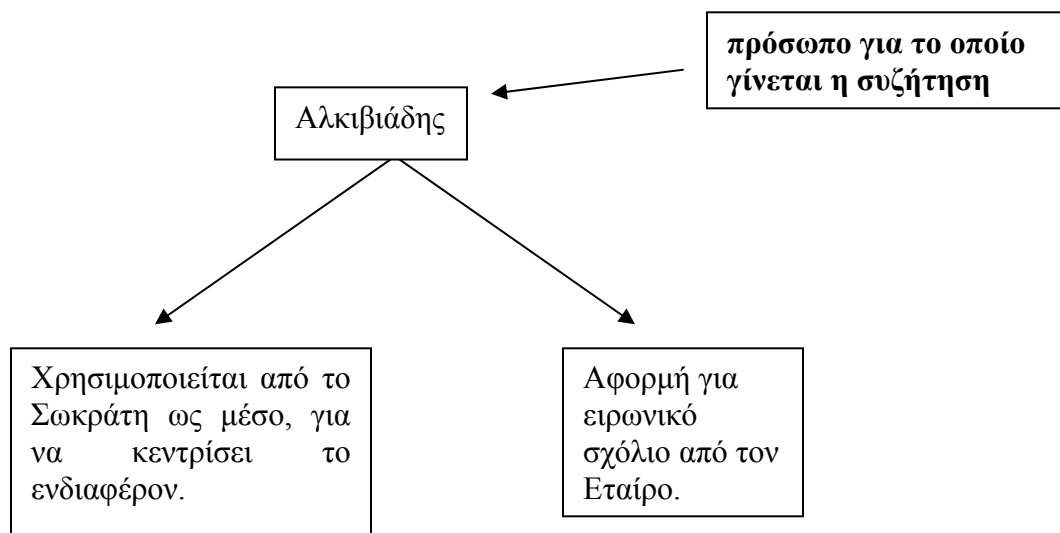
ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

Κεφ. Α': Εισαγωγή στην αφήγηση

Τόπος: αγορά ή παλαίστρα

Χρόνος: απροσδιόριστος

Πρόσωπα: Σωκράτης – Εταίρος² (πιθανότατα στην ίδια ηλικία)

Διπλή υπόσταση ομορφιάς

σωματική (Εταίρος)

πνευματική (Σωκράτης)

Αναφορά Σωκράτη στον
Πρωταγόρα

Αντιδράσεις εταίρου
α. έκπληξη, ξάφνιασμα
β. προτρέπει το Σωκράτη να αφηγηθεί τα όσα είδε κι άκουσε.
γ. του προσφέρει κάθισμα σηκώνοντας το δούλο από τη θέση του.

Αφήγηση διαλόγου

έμμεσος, αφηγημένος διάλογος (δες στην εισαγωγή σ. 183³)

² Γιατί δε γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένο πρόσωπο;

³ Έκδοση ΟΕΔΒ.

κεφ. Β΄: Α΄ σκηνή

Τόπος: το σπίτι του Σωκράτη

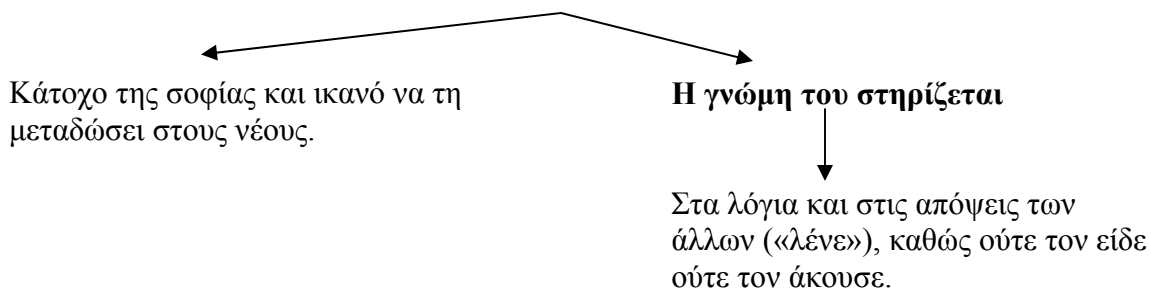
Χρόνος: βαθιά χαράματα

Πρόσωπα: Σωκράτης – Ιπποκράτης (ώριμος άνδρας-ενθουσιώδης νέος)

Στοιχεία που δείχνουν την ορμή και την ανυπομονησία του Ιπποκράτη.

1. η ώρα άφιξης.
2. το δυνατό χτύπημα στην πόρτα.
3. η βιασύνη του να ξυπνήσει τον Σωκράτη.

Ο Ιπποκράτης θεωρεί τον Πρωταγόρα

Χαρακτηριστικά Πρωταγόρα-σοφιστών στο κεφ. Β΄

1. κάτοχοι «σοφίας»
2. παράδοση μαθημάτων με χρηματική αμοιβή
3. φιλοχρηματία
4. ρητορική ικανότητα
5. ιδιωτικές διαλέξεις

Στα κεφ. Α΄-Β΄ η σπουδαιότητα της άφιξης ενός σοφιστή στην Αθήνα φαίνεται από:

1. την αντίδραση του Εταίρου στο άκουσμα του Πρωταγόρα.
2. την ανυπομονησία του Ιπποκράτη να βρεθεί κοντά στο μεγάλο δάσκαλο.
3. την «εικόνα» που φαίνεται να έχει η κοινή γνώμη της Αθήνας για τον Πρωταγόρα.

**ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ
Κεφ. Γ΄**

Θέμα: Το περιεχόμενο της διδασκαλίας του Πρωταγόρα.

Τι άνθρωπος είναι (ώς τίνι ὄντι) ο Πρωταγόρας και τι θα γίνεις (ώς τὶς γενησόμενος) κοντά του;

σωκρατική
απορία /ειρωνεία

ὥσπερ εἰ ἐπενόεις ἰέναι

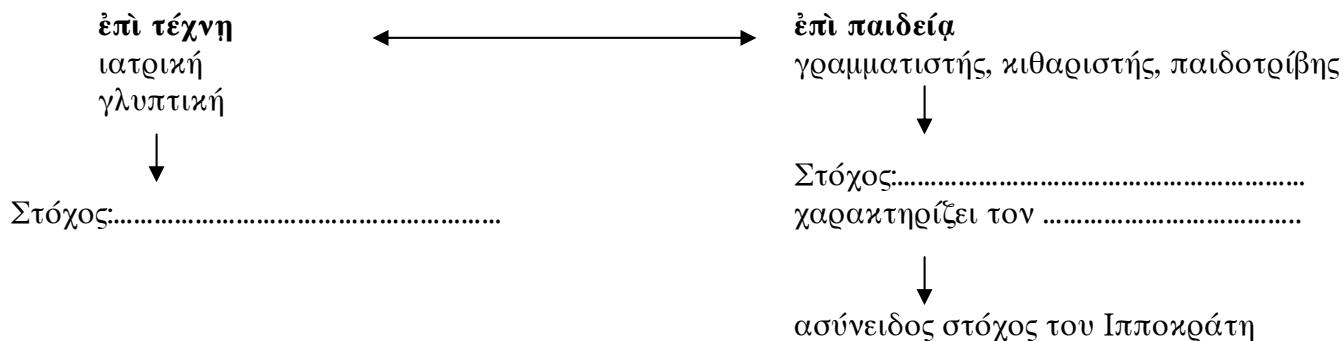
	ὡς τίνι ὄντι;	ὡς τὶς γενησόμενος;	Χρήση παραδειγμάτων (αναλογίας)
παρὰ τὸν Ἱπποκράτην			
παρὰ τὸν Πολύκλειτον			
Αναλογικά λοιπόν			
	ὡς τίνι ὄντι;	ὡς τὶς γενησόμενος;	
ἐπιχειρεῖς ἰέναι παρὰ τὸν Πρωταγόραν		↓	

→ αναλογικός συλλογισμός

Κοκκίνισμα Ἱπποκράτη (τι φανερώνει;)

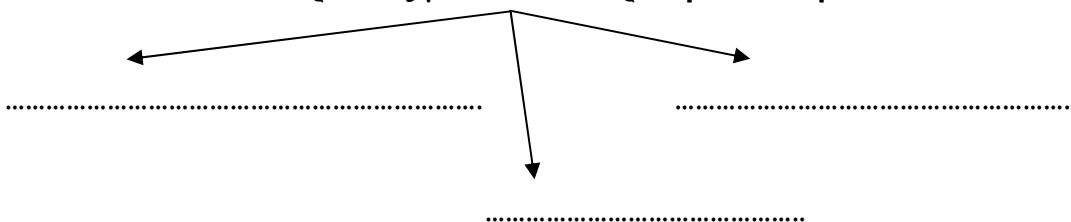
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- αρετές αφηγημένου διαλόγου¹

Εἶδη μόρφωσης

¹ Δείτε το φυλλάδιο της Εισαγωγῆς στον Πρωταγόρα και σ. 183 στην εισαγωγή του σχολικού βιβλίου (ΟΕΔΒ).

Σωκρατικές μέθοδοι σε «δράση» στο κεφάλαιο

Σημεία του κειμένου που δίνουν έμφαση στη φιλορηματία των σοφιστών:

.....

.....

.....

.....

.....

Αναλογικός συλλογισμός

Δύο πρόσωπα, πράγματα ή καταστάσεις παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Έστω ότι το ένα από τα δύο παρουσιάζει ένα επιπρόσθετο στοιχείο. Αναλογικά υποθέτουμε ότι το ίδιο ισχύει και για το άλλο. Π.χ.
 -Ο Χ. είναι ευερέθιστος και αντιμετωπίζει προβλήματα στη ζωή του.
 -Ο Ψ. είναι κι αυτός ευερέθιστος.
 Άρα και ο Ψ. (πιθανότατα) αντιμετωπίζει προβλήματα στη ζωή του.
 Ο αναλογικός συλλογισμός δίνει πιθανό, αβέβαιο συμπέρασμα².

Πού στοχεύει ο Σωκράτης με τη χρήση του αναλογικού συλλογισμού;

.....

.....

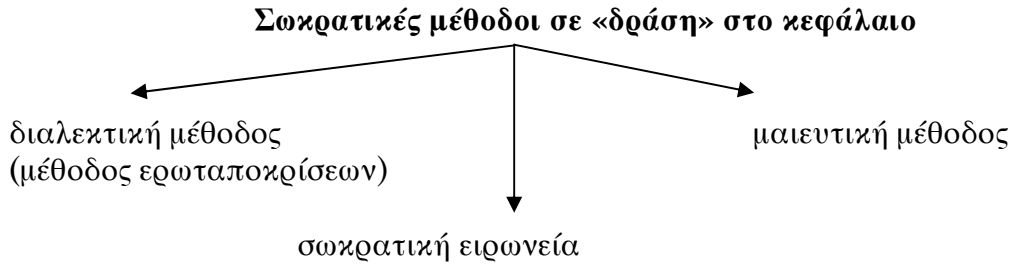
.....

.....

.....

² Δείτε και σελ. 13 στο βιβλίο της Έκφρασης-Έκθεσης Γ' Λυκείου.

Έμφαση στη φιλοχρηματία των σοφιστών

-παρά Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἰέναι, ἀργύριον τελῶν (τελῶ=πληρώνω) ἐκείνῳ...

-παρά δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν

- ἐτοῖμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες...

Αναλογικός συλλογισμός

Δύο πρόσωπα, πράγματα ή καταστάσεις παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Έστω ότι το ένα από τα δύο παρουσιάζει ένα επιπρόσθετο στοιχείο. Αναλογικά υποθέτουμε ότι το ίδιο ισχύει και για το άλλο. Π.χ.

-Ο Χ. είναι ευερέθιστος και αντιμετωπίζει προβλήματα στη ζωή του.

-Ο Ψ. είναι κι αυτός ευερέθιστος.

Άρα και ο Ψ. (πιθανότατα) αντιμετωπίζει προβλήματα στη ζωή του.

Ο αναλογικός συλλογισμός δίνει πιθανό, αβέβαιο συμπέρασμα⁴.

Πού στοχεύει ο Σωκράτης με τη χρήση του αναλογικού συλλογισμού;

Τον βοηθά να αντιληφθεί ποιος πρέπει να είναι ο στόχος του μαθητεύοντα κοντά στον Πρωταγόρα. Ο στόχος δεν είναι να γίνεις επαγγελματίας αλλά να μορφωθείς (ἐπὶ παιδείᾳ).

⁴ Δείτε και σελ. 13 στο βιβλίο της Έκφρασης-Έκθεσης Γ' Λυκείου.